

IMPLICITNE PEDAGOGIJE ODGAJATELJA

**Marija Guć¹, mag. Paed.
Dječji vrtić „Hugo“**

**Joško Barbir², asistent
Filozofski fakultet Split**

**Sonja Kovačević³, redovni profesor
Filozofski fakultet Split**

Sažetak: *Implicitne pedagogije zasnivaju se na temelju osobnih iskustava, sustava vrijednosti, uvjerenja i stavova u koje odgajatelj duboko vjeruje, a u odnosu na dijete ona predstavlja sustav vrijednosti o djetetovom karakteru, njegovim mogućnostima, potrebama, te primjerenim odgojnim postupcima. Implicitne teorije, za koje se smatra da nastaju u ranoj fazi života, razlikuju se od znanstvenih teorija jer sadrže vrijednosti koje se nalaze u odgajateljskom kolektivu i odgojnoj skupini, a ne u službenom kurikulumu kao znanstveno utemeljene teorije.*

Implicitna teorija odgajatelja predstavlja složeni skup znanja, stavova, vještina, obiteljskog života, te institucionalnog školovanja od razine predškolskog odgoja i obrazovanja pa sve do fakultetske naobrazbe i obrazovne prakse. Postoje tradicionalno (odgajatelj ima dominantnu, a dijete pasivnu ulogu) i suvremeno orijentiran odgajatelj (demokratsko okruženje i naglasak na dijete kao na subjekta vlastitog odgojno-obrazovnog procesa).

Cilj ovog rada bio je ispitati implicitne pedagogije odgajatelja o različitim tvrdnjama vezanim za sam njihov odgojno-obrazovni rad. Pitanja su uključivala tvrdnje o svrsi predškolskog odgoja, razvoju odgojno obrazovnog rada, konstruiranju kurikulumu, kontaktu s roditeljem, učenju djece od druge djece kao i kroz planirane aktivnosti odgajatelja, pomoći u rješavanju problema i problemskih situacija. Zaključci koji su proizašli na temelju podataka i samim statističkim testiranjem otkrila su za sada ne istraživanu strukturu unutar odgajateljevih implicitnih pedagogija prema gore navedenim tvrdnjama, te donijela inspiraciju i temelje za daljnja istraživanja na ovu temu.

Ključne riječi: *povijest, pedagogija, implicitna teorija, odgajatelj, dijete*

UVOD

Poznata su dva pristupa u shvaćanju djetinjstva i samoga djeteta, a to su tradicionalno i suvremeno shvaćanje. Tradicionalna shvaćanja polaze od djeteta kao *tabula rasa*. Pod tim se pojmom smatra da je dijete po rođenju prazna ploča, a uči pasivnim putem metodom ponavljanja i reproduciranja. U tradicionalnom određenju naglasak je stavljen na transmisijski pristup u kojem se ne uzima u obzir individualnost i posebnost djeteta već je proces odgoja i obrazovanja strogo konstruiran i unaprijed isplaniran. Potpuno suprotno shvaćanje djetinjstva i djeteta daje suvremeni pristup. U suvremenim shvaćanjima djeteta glavno je polazište da dijete ima urođenu radoznalost i potrebu za istraživanjem. U ovom pristupu na dijete se gleda kao na aktivno i samostalno biće. Za razliku od tradicionalnog

---

¹ marijaguc99@gmail.com

² josko.barbir@ffst.hr

³ sonja@ffst.hr

određenja, usmjerenost je stavljena na transakcijski pristup u kojem se uvažavaju različitosti, interesi i sposobnosti djece.

Pod pojmom implicitna pedagogija podrazumijeva se shvaćanje odgoja koje se kod pojedinca formira pod utjecajem osobnog iskustva, sustava vrijednosti i stavova u koje duboko vjeruje. Samim tim navedeno može biti u raskoraku od eksplicitne pedagogije. Naime, implicitna pedagogija je zasnovana na temelju osobnih iskustava, sustava vrijednosti, uvjerenja i stavova u koje pojedinac duboko vjeruje i drži ispravnim. Osim naziva implicitna pedagogija koriste se i drugi sinonimski nazivi kao što su; narodna pedagogija, folk pedagogija, privatna teorija odgoja, subjektivna pedagogija, implicitna teorija ličnosti. Ono što je zajedničko ovim nazivima jest teorijska neelaboriranost, nekoherentnost i laičnost (Babić i sur., 1997). Implicitna pedagogija se temelji na vlastitim odgojnim iskustvima koje pojedinac stječe u obitelji, vrtiću, školi, fakultetu i radnom mjestu (Kovačević, 2007). Nju se može shvatiti kao vrijednosnu orijentaciju koja se odnosi na razne oblike socijalnog ponašanja kao što je odnos između dvaju pojedinaca, odnos pojedinca i grupe kao i odnos pojedinca i društva. Time je osviještena individualna i socijalna razina pojedinca. Ukoliko se implicitna pedagogija promatra u odnosu na dijete, odgoj i djetinjstvo tada se govori o implicitnoj pedagogiji koja predstavlja sustav vrijednosti o djetetovom karakteru, kao i o njegovim mogućnostima i potrebama, ciljevima odgoja, čimbenicima razvoja te primjerenim odgojnim postupcima (Babić i sur., 1997). Kako bi se jasnije objasnio sustav vrijednosti odgojitelja i kako bi se što bolje razumio pojam implicitne pedagogije, potrebno je predstaviti sastavnice implicitne pedagogije zasebno, a to su: stavovi, vrijednosti, uvjerenja i vjerovanja.

Kada je riječ o vrijednostima poznato je kako ne postoji univerzalno prihvaćena definicija tog pojma. Naime, u literaturi se mogu pronaći razne definicije navedenog pojma te prema tome postoje dvije glavne skupine definicija pojma vrijednosti. Prema jednoj skupini vrijednosti se grupiraju u kategorije kao što su; moralne, obrazovne, estetske, socijalne, političke, religijske, intelektualne, kulturne, ekonomske (Fyffe i sur., 2004.; Hooper i sur., 2003.). Prema drugoj skupini definicija vrijednosti na njih se gleda kao na moralne vrijednosti (Hooper i sur., 2003.). Prema Landeru (2012) vrijednosti se oblikuju kroz životno iskustvo s tim da su određene obiteljskim i klasnim uvjetima, nacionalnošću, geografskim položajem, socijalnim okruženjem, seksualnošću i spolnošću. Za vrijednosti je važno spomenuti da se ostvaruju u određenom društveno-kulturnom kontekstu kao i u međusobnoj komunikaciji onih koji žive zajedno, čineći pritom skladan sustav zajedničkih ciljeva (Vican, 2006). Vrijednosti obuhvaćaju cijelu čovjekovu ličnost kao i kompetencije koje posjeduju odgajatelj.

Uvjerenje se shvaća kao *znanje koje imamo o svijetu (ljudima i stvarima) i koje varira prema tome koliko nam je važno to znanje* (Babić i sur., 1997, 555). Prema Hrvatskog enciklopediji za uvjerenje se kaže kako je to *prihvaćena postavka, tvrdnja ili naučavanje o pojavama, obilježjima pojava i odnosima među njima*. Ono može biti *zasnovano na izravnim ili posrednim spoznajama i činjenicama ili samo na vjerovanju da su prihvaćene postavke točne*.

Stavovi se mogu shvatiti kao razmjerno trajnu, intimno prihvaćenu emocionalnu orijentaciju koja objašnjava ponašanje pojedinca. Stavovi su usvojen sustav pozitivnog ili negativnog ocjenjivanja, osjećanja i reagiranja prema predmetima, osobama ili pojavama. (Babić i Krastanović, 1997) Stavovi se oblikuju u procesima socijalizacije, a stječu se na osnovi izravnog iskustva s objektom stava ili posredno, u interakciji s društvenom okolinom (Hrvatska enciklopedija, 2020). Petz (2010) navodi da se stavovi sastoje od tri komponente: kognitivne, emotivne i ponašajne. Stavovi se formiraju tijekom cijelog čovjekovog života. Nadalje, za stav se može reći kako je *mentalno i nervno stanje spremnosti, organizirano u iskustvu, koje ima direktan i dinamičan utjecaj na reakcije individue prema svim objektima i situacijama na koje se odnosi* (Sunko, 2008, 384).

Važna sastavnica implicitne pedagogije jesu vjerovanja osoba koje su izravno uključena u odgojno-obrazovni proces. Vjerovanja se mogu definirati kao tradicijske predodžbe o čovjeku i svemu što se oko njega nalazi, a ujedno i odražavaju način razmišljanja čovjeka (Hrvatska enciklopedija, 2020).

IMPLICITNA PEDAGOGIJA

Poznata su dva aspekta o nastanku implicitnih pedagogija. U prvom aspektu implicitne pedagogije shvaćene su kao *self konstrukt* individualnog iskustva što ukazuje na to da su rezultat osobnog iskustva pojedinca i samim tim su promjenjive bez obzira na sličnost socijalnog i kulturnog podrijetla. Drugi aspekt implicitnih pedagogija počiva na *kolektivnoj mudrosti* te su shvaćene kao *kulturni scenarij* ili *etno* teorije, čime se ukazuje na povezanost između socijalnih i kulturnih zajednica

bez obzira na postojanje različitih predodžba o djetetu unutar pojedinih kultura (Babić i sur., 1997). Tumačenje nastanka implicitnih pedagogija može se objasniti odnosom *ili - ili* koji predstavlja redukciju interakcijske naravi razvoja ličnosti na isključivo transmisijsku narav, u kojoj su uloge onoga koji podučava i onoga kojega se podučava unaprijed zadane i strogo zadane. Upravo osobno iskustvo roditelja, odgajatelja, učitelja iz djetinjstva djeluje na stvaranje modelske slike o sebi i drugima, točnije unutarnje mentalne reprezentacije. Različite strane ličnosti predstavljaju filter putem kojega odgajatelji i roditelji odgovaraju na ponašanje djece. S obzirom na prethodno navedeno, jasno je kako se često ponavlja proživljeno osobno iskustvo odgajatelja u odgoju i obrazovanju djece u predškolskim ustanovama.

Stoga, možemo zaključiti kako su implicitne pedagogije u međusobnoj povezanosti s iskustvom odgajatelja, koje on/ona posjeduje iz svoga vlastitoga djetinjstva. Upravo proživljeno djetinjstvo odgajatelja utječe na stvaranje unutarnje mentalne reprezentacije. Model koji posjeduje odgajatelj se postupno ujedinjuje u individualnu strukturu ličnosti. Na temelju prethodno navedenog, javlja se sklonost ponavljanja vlastitog iskustva odgajatelja u odgojno- obrazovnom radu s djecom (Babić i sur., 1997). Svaki pojedinac ima određena uvjerenja, stavove i pretpostavke koje su automatske, o kojima osoba prethodno ne razmišlja ili ih nije svjesna, a upravo to uvjetuje njihovo ponašanje i snažno utječe na njihovo djelovanje.. Općenito, smatra se da implicitne teorije nastaju u ranoj fazi života. Dijete stvara vlastite ideje kako svijet funkcionira, kakva ponašanja su poželjna, a upravo u tome ključnu ulogu imaju roditelji, odgajatelji i učitelji (Dow, 2007).

Za razliku od implicitnih, eksplicitne teorije predstavljaju formalne tvorevine znanstvenika koje nastaju na osnovi znanstvenih metoda istraživanja. Prema Mijatoviću (1999, 104) *znanstvenom se teorijom smatra sređeni sustav više ili manje potvrđenih iskaza o stvarnosti koji sadržava opise ili iskaze o znanstvenim zakonima*. Za razliku od eksplicitnih, odnosno znanstveno utemeljenih teorija koje se nalaze u službenom kurikulumu, implicitne teorije sadrže vrijednosti koje se nalaze neposredno u odgajateljskom kolektivu i samoj odgojnoj skupini u kojoj djeluje pojedini odgajatelj (Mijatović, 1999). Slunjski (2011) implicitnu teoriju tumači kao osobnu teoriju i koncepciju odgajatelja koja ujedno ima i naj snažniji utjecaj na odgajateljevu odgojno-obrazovnu praksu. Implicitne teorije odgajatelja predstavljaju temelje za kvalitetan odgoj i obrazovanje u predškolskim ustanovama. Upravo s implicitnom pedagogijom, svaki odgajatelj ulazi u odgojno- obrazovni sustav i pomoću nje mijenja i izgrađuje znanstveno- pedagoška znanja i svoju odgajateljsku praksu. Kada je riječ o implicitnoj teoriji neizostavno je dotaknuti se znanstveno utemeljene eksplicitne teorije. Naime, čest je slučaj da implicitna pedagogija proturječi eksplicitnoj, službenoj pedagogiji. Tada se javlja nesklad između onoga što radimo u praksi i onoga što mislimo da radimo. Implicitna pedagogija ima veliku vrijednost u odgojno-obrazovnom radu odgajatelja i uvelike doprinosi njegovoj kvalitetnoj praksi upravo zbog svoje raznovrsnosti, ali i zbog postojanja takozvane tradicionalne note. Ono što je vrijednost implicitne pedagogije je raznovrsnost, ali i poneka tradicionalna nota. Za implicitnu teoriju odgajatelja može se reći kako je to *teorija u akciji*, odnosno kontekst u kojem se odvija odgojno- obrazovna praksa (Slunjski, 2011). Iako se implicitne teorije razlikuju od znanstvenih teorija, koje se nalaze i programskim dokumentima, upravo one stvaraju vezu između teorije i prakse odgajatelja (Mušanović, 2001).

Presudna uloga u poticajnom procesu djetetova razvoja nalazi se u implicitnim teorijama koje posjeduje pojedini odgajatelj. Svaki odgajatelj ima svoju jedinstvenu implicitnu pedagogiju po kojoj se vodi u svakodnevnoj odgojno- obrazovnoj praksi. U literaturi se mogu pronaći različiti nazivi koji se poistovjećuju s implicitnim pedagogijama. Implicitna pedagogija je *slika odgajatelja o djetetu*, dok je za Brunera (2000) *folk-uvjerenje odgajatelja*, ili *mentalnim modelima* (Slunjski, 2011). Implicitne teorije nude objašnjenje o tome što mislimo da radimo i na koji način nešto činimo. Dow (2007) navodi odakle dolaze implicitne teorije, što one predstavljaju, kako utječu na pojedinca i mogu li se mijenjati. Naime, svi ljudi u sebi posjeduju ono što se naziva implicitna teorija. Predstavljaju skup vjerovanja ili pretpostavki kojih pojedinac nije u potpunosti svjestan, ali one uvelike utječu na to kako osoba postupa i reagira u svakodnevnom životnim situacijama. Za razliku od znanstvenih teorija, koje su nastale na temelju dugogodišnjih istraživanja uz korištenje određenih znanstvenih istraživačkih metoda, implicitne teorije predstavljaju sustav vrijednosti, uvjerenja i stavova pojedinca (Dow, 2007).

TRADICIONALNI I SUVREMENI POGLED NA DIJETE

Poznata su dva pristupa u shvaćanju djetinjstva i samoga djeteta, a to su tradicionalno i suvremeno shvaćanje. Tradicionalna shvaćanja polaze od djeteta kao *tabula rasa*. U tradicionalnom određenju naglasak je stavljen na transmisivski pristup u kojem se ne uzima u obzir individualnost i posebnost djeteta već je proces odgoja i obrazovanja strogo konstruiran i unaprijed isplaniran. Tradicionalna shvaćanja polaze od misli kako je dijete nekompetentno, nedovršeno i nezrelo. Na djetinjstvo se gleda kao na pripremnu fazu za postati odraslim, odnosno zreлим.

Potpuno oprečno shvaćanje djetinjstva i djeteta daje suvremeni pristup. U suvremenim shvaćanjima djeteta glavno je polazište da dijete ima urođenu radoznalost i potrebu za istraživanjem. U ovom pristupu na dijete se gleda kao na aktivno i samostalno biće. Za razliku od tradicionalnog određenja, usmjerenost je stavljena na transakcijski pristup u kojem se uvažavaju različitosti, interesi i sposobnosti djece. Djetinjstvo je, za razliku od tradicionalnog shvaćanja, socijalni konstrukt čime je u društvenim znanostima usmjerenost okrenuta prema iskustvima djece te promatranju djetinjstva s obzirom na društvo i kulturu u kojoj dijete odrasta i djeluje (Babić, 2014).

Kada je riječ o suvremenom pristupu djetetu i djetinjstvu, neizostavno je spomenuti i konstruktivistički model socijalizacije. Naime, konstruktivistički model socijalizacije nastao je pod utjecajem dominantnih teorija u razvojnoj psihologiji, posebice Piagetove teorije intelektualnog razvoja i socio-kulturne teorije razvoja Vygotskog. Model obilježava djetetovo prilagođavanje društvu, dijete je aktivno biće koje „konstruira svoj socijalni svijet i svoje mjesto u njemu“ (Babić, 2014). U novom pristupu djetinjstvo je prepoznato kao *strukturalna forma, a djeca kao socijalni akteri koji doprinose reprodukciji djetinjstva i društva putem pregovaranja s odraslima i kreativnom produkcijom serija vršnjačkih kultura s drugom djecom* (Babić, 2014, 22).

SLIKA O DJETETU

Suvremena slika o djetetu predstavlja dijete kao aktivnog sudionika vlastitog odgojno-obrazovnog procesa, kao kreativnog i sposobnog bića koji samostalno konstruira i sukonstruira svoje znanje kao i razumijevanje svijeta koji ga okružuje (Maleš, 2011). Suvremena paradigma počiva na tome da je *dijete autor svog znanja, a njegov razvoj se ne treba i ne može unaprijed isplanirati* (Slunjski, 2003, 9). Odgajatelj koji kao usmjerenje uzima perspektivu suvremene slike djeteta obavezuje se na shvaćanje svoje profesionalne zadaće u kojoj je jedan od glavnih ciljeva omogućiti poticajno materijalno i socijalno okruženje. On preuzima odgovornost za stvaranje uvjeta koji će djetetu omogućiti potpun i skladan razvoj (Bašić, 2011). Takva razmišljanja nazivaju se odgajateljevom slikom o djetetu, a ona se odražavaju na njegove odgojne postupke u svakodnevnoj praksi (Babić, 2014). Ukoliko odgajatelj u radu polazi od tvrdnje da svako dijete ima „sto jezika“ i skrivene stvaralačke potencijale, na njemu je odgovornost da te potencijale prepozna i temeljem toga organizira poticajno prostorno- materijalno, ali i socijalno okruženje u kojem će dijete imati priliku razvijati svoje potencijale i zadovoljiti sve svoje potrebe (Bašić, 2011). Također, prema Miljak (2009) u novoj, suvremenoj paradigmi odgajatelj ima važnu ulogu i u oblikovanju razvojnog kurikulumu (Miljak, 2009).

ODGAJATELJEVA IMPLICITNA PEDAGOGIJA

Implicitna pedagogija odgajatelja predstavlja složeni skup znanja, stavova, vještina, uvjerenja, iskustava prikupljenih i stečenih od djetinjstva, obiteljskog života, institucionalnog školovanja od razine predškolskog odgoja i obrazovanja sve do fakultetske naobrazbe i same obrazovne prakse. Odgajatelji na temelju svojih epistemoloških uvjerenja oblikuju praksu, odnosno na taj način stvaraju ono što danas podrazumijevamo kao odgajateljeve implicitne pedagogije (Emmerich, 2015). U svakodnevnom radu s djecom, odgajatelj prenosi i izražava svoje stavove, svoju koncepciju djeteta i svoje mišljenje o pojedinom djetetu, te o dječjem vrtiću kao ustanovi za odgoj i obrazovanje djece (Miljak, 1996).

Pod implicitnim pedagogijama odgajatelja, podrazumijevamo njihova uvjerenja o svrsi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, prirodi djeteta kao i o načinu učenja i poučavanja djeteta. (Kovačević, 2007). U odnosu na dijete, implicitna pedagogija je sustav vrijednosti o djetetovoj naravi, o njegovim potrebama i mogućnostima, o činiteljima djetetova razvoja, odgojnim ciljevima te o primjerenim odgojnim postupcima (Babić, Irović i Krstović, 1997;).

Odgajatelji, čiji je rad utemeljen na progresivističkoj koncepciji osiguravaju djeci neformalno okruženje uz punu pažnju njihovim interesima. Naime, odgajatelji čije se implicitne pedagogije

zasnivaju na progresivizmu rad organiziraju po uvjerenjima da je učenje aktivan proces koji se sastoji od konstruiranja znanja, a podrazumijeva rad ruku i uma. Nadalje, takvi odgajatelji učenje djece gledaju kao igru koja je vrijedna djetetova djelatnost koja iziskuje vrijeme, koja je kontekstualna i ne djeljiva od realnog života (Kovačević, Mušanović, 2013). Ipak, studije koje su koristile kvalitativnu metodologiju, pokazale su kako su stavovi odgajatelja prikazani uz dominantnu orijentaciju rada u vrtićkoj odgojno-obrazovnoj skupini (Tatalović Vorkapić i Puljić 2013). Stoga, može se zaključiti kako odgajateljevi osobni stavovi i uvjerenja uvelike utječu na organizaciju prostorno-materijalnog okruženja, koji će materijali djeci biti ponuđeni, kakva će biti kvaliteta komunikacije između djece, odgajatelja i roditelja (Slunjski 2003).

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Problem istraživanja predstavljaju implicitne pedagogije odgajatelja koje se reflektiraju na odgojno-obrazovni rad s djecom. Cilj istraživanja je utvrditi koja je vrsta implicitnih pedagogija zastupljena u radu odgajatelja, točnije jesu li uvjerenja i stavovi koje imaju prema svom pozivu orijentirani tradicionalno ili pak progresivno (suvremeno).

Istraživača pitanja

Kako bi se ostvario opisani cilj istraživanja postavljena su istraživača pitanja:

1. Utječe li spol na odgajateljevu implicitnu pedagogiju?
2. Utječe li stručna sprema na cilj istraživanja?
3. Utječe li radni staž (radno iskustvo) na odgajateljevu implicitnu pedagogiju?
4. Utječe li radno mjesto na odgajateljevu implicitnu pedagogiju?

U radu polazi se od nulte hipoteze, odnosno ne postavlja se pretpostavka o orijentiranosti odgajateljevih implicitnih pedagogija na tradicionalne ili progresivne kada je riječ o odgojno- obrazovnom radu s djecom i odnosu s roditeljima.

Metoda i instrumenti istraživanja

Za potrebe istraživanja *odgajateljevih implicitnih pedagogija* proveden je anketni upitnik, koji je distribuiran putem poveznice za mrežno ispunjavanje upitnika preko *Google Form* usluge. Takvim instrumentom prikupljeni su podaci o neovisnim varijablama: spol, radno mjesto (privatni ili gradski vrtić), stručna sprema (visoka, viša ili srednja sprema) i radno iskustvo (do 5 godina, 6-15 godina, 16-30 ili više od 30 godina radnog iskustva). Ostala pitanja anketnog upitnika ispitivala su implicitne pedagogije odgajatelja, a za njih su bili ponuđeni odgovori „slažem se“, „djelomično se slažem“ i „ne slažem se“. Anketni upitnik za odgajatelje kreiran je na temelju detaljnog proučavanja stručne i znanstvene literature. Nadalje, pitanja su preuzeta, modificirana i prilagođena, za potrebe istraživanja odgajateljevih implicitnih pedagogija, na temelju doktorskog rada- *Struktura progresivističke pedagogije učitelja osnovne škole*, autorice prof.doc.dr.sc. Sonje Kovačević.

Uzorak

Istraživanje je provedeno na uzorku od 323 odgajatelja privatnih i gradskih vrtića u Republici Hrvatskoj. U anketnom upitniku sudjelovalo je 320 ženskih odgajateljica i 3 muška odgajatelja. Od toga, 216 odgajatelja koji su zaposleni u državnom sektoru te 107 odgajatelja koji su zaposleni u privatnom sektoru.

Struktura uzorka

RADNO ISKUSTVO

	Frekvencija	Postotak	Kumulativni postotak

16-30 godina	72	22,3	22,3
6-15 godina	102	31,6	53,9
do 5 godina	127	39,3	93,2
više od 30 godina	22	6,8	100,0
Total	323	100,0	

STRUČNA SPREMA

	Frekvencija	Postotak	Kumulativni postotak
srednja	2	,6	,6
visoka	117	36,2	36,8
viša	204	63,2	100,0
Total	323	100,0	

REZULTATI I RASPRAVA

U nastavku rada prikazat ćemo u kratko neke od dobivenih rezultata na pojedine setove pitanja.

Implicitna pedagogija odgajatelja- svrha predškolskog odgoja

Sukladno zadaćama istraživanja ispitali smo implicitnu pedagogiju ispitanika o svrsi institucionaliziranog predškolskog odgoja, konkretnije – implicitnu pedagogiju o tome je li njegova svrha pripremanje djece za život. Najveći postotak ispitanika, njih 218 (67,5%), slaže se kako je svrha institucionaliziranog predškolskog odgoja upravo priprema djece za život, njih 100 (31,0%) djelomično se s tim slaže, dok se 5 ispitanika odgajatelja (1,5%) uopće ne slaže s tom tvrdnjom. Dakle, ispitanici uglavnom imaju pozitivnu implicitnu pedagogiju o tome da je svrha institucionaliziranog predškolskog odgoja priprema djece za život.

Ponovno, ispitali smo implicitnu pedagogiju ispitanika o svrsi institucionaliziranog predškolskog odgoja, ali ovaj put – implicitnu pedagogiju o tome je li njegova svrha pripremanje djece za školu. Najveći postotak ispitanika, njih 180 (55,7%), djelomično se slaže kako je svrha institucionaliziranog predškolskog odgoja upravo priprema djece za školu, njih 104 (32,2%) se s tim u potpunosti slaže, dok se 39 ispitanika odgajatelja (12,1%) uopće ne slaže s tom tvrdnjom. Dakle, za razliku od izrazito pozitivne implicitne pedagogije da je svrha institucionaliziranog predškolskog odgoja priprema djece za život, sada ispitanici iskazuju djelomično slaganje sa tvrdnjom da je svrha institucionaliziranog predškolskog odgoja upravo priprema djece za školu.

U skladu sa zadaćama istraživanja ispitali smo postoje li statistički značajne razlike među odgajateljima u prihvaćanju postavki progresivističke pedagogije odgajatelja s obzirom na radno iskustvo. S obzirom na tip varijable i moguće vrijednosti koje može poprimiti, takve razlike smo testirali odgovarajućim neparametrijskim testom za testiranje razlika. Nulta hipoteza korištenog *Kruskal-Wallis* testa je kako nema razlike u stavovima progresivističke pedagogije odgajatelja s obzirom na razinu radnog iskustva.

Vrijednost testne statistike za test s varijablom koja ispituje odgajatelja je li svrha institucionaliziranog predškolskog odgoja pripremiti djecu za život je 11,53 dok je p- vrijednost 0,009. Na razini značajnosti od 5% odbacujemo nultu hipotezu kako nema razlike u navedenim stavovima s obzirom na radno iskustvo. Na temelju podataka za uzorak možemo reći kako ispitanici odgajatelji s 16 do 0 godina radnog staža imaju najpozitivniji stav, dok oni sa 6 do 15 imaju najnegativniji stav. Statistički test za drugu varijablu koja ispituje odgajatelja je li svrha institucionaliziranog predškolskog odgoja pripremiti djecu za školu nije statistički značajna, pa rezultate ne komentiramo.

Nadalje ispituje li statistički značajne razlike među odgajateljima u prihvaćanju postavki progresivističke pedagogije odgajatelja s obzirom na stručnu spremu. Ponovno koristimo *Kruskal-*

Wallis test te je nulta hipoteza kako nema razlike u stavovima progresivističke pedagogije odgajatelja s obzirom na razinu stručne spreme.

Vrijednost testne statistike za test s varijablom koja ispituje odgajatelja je li svrha institucionaliziranog predškolskog odgoja pripremiti djecu za školu je 12,92 dok je *p*- vrijednost 0,002. Na razini značajnosti od 5% odbacujemo nultu hipotezu kako nema razlike u navedenim stavovima s obzirom na stručnu spremu. Na temelju podataka za uzorak možemo reći kako ispitanici odgajatelji s visokom stručnom spremom imaju najnegativniji stav. Statistički test za drugu varijablu koja ispituje odgajatelja je li svrha institucionaliziranog predškolskog odgoja pripremiti djecu za život nije statistički značajna, pa rezultate ne komentiramo.

IMPLICITNA PEDAGOGIJA ODGAJATELJA - RAZVOJ ODGOJNO OBRAZOVNOG RADA

Nadalje, ispitali smo stav ispitanika o tome treba li odgojno obrazovni rad odgajatelja razvijati na osnovi osobnih iskustava, potreba i interesa djece. Najveći postotak ispitanika, njih 266 (82,4%), slaže se kako odgajatelj treba odgojno obrazovni rad razvijati na osnovi osobnih iskustava, potreba i interesa djece, njih 54 (16,7%) se s tim djelomično slaže, dok se svega 3 ispitanika odgajatelja (0,9%) uopće ne slaže s tom tvrdnjom. Dakle, ispitanici pokazuju izrazito pozitivan stav o tome da odgajatelj treba odgojno obrazovni rad razvijati na osnovi osobnih iskustava, potreba i interesa djece.

Također smo ispitali stav ispitanika odgajatelja o tome treba li odgojno obrazovni rad odgajatelja razvijati na osnovi naučenog tijekom studija. Najveći postotak ispitanika, njih 233 (72,1%), djelomično se slaže kako odgajatelj treba odgojno obrazovni rad razvijati na osnovi naučenog tijekom studija, njih 32 (9,9%) se s tim ne slaže, dok se 58 ispitanika odgajatelja (18,0%) slaže s tom tvrdnjom. Dakle, za razliku od izrazito pozitivnog stava o tome da odgajatelj treba odgojno obrazovni rad razvijati na osnovi osobnih iskustava, potreba i interesa djece, ispitanici sada u najvećem broju iskazuju djelomično slaganje da odgajatelj treba odgojno obrazovni rad razvijati na osnovi naučenog tijekom studija.

U skladu sa daljnjim zadaćama istraživanja ispitali smo postoje li statistički značajne razlike među odgajateljima u stavovima o odgojno-obrazovnom radu s obzirom na radno iskustvo. S obzirom na tip varijable i moguće vrijednosti koje može poprimiti, takve razlike smo testirali odgovarajućim neparametrijskim testom za testiranje razlika. Nulta hipoteza korištenog *Kruskal-Wallis* testa je kako nema razlike u stavovima odgojno-obrazovnog rada odgajatelja s obzirom na razinu radnog iskustva. Vrijednost testne statistike za test s varijablom koja ispituje odgajatelja je li odgojno- obrazovni rad odgajatelj treba razvijati na osnovi osobnih iskustava, potreba i interesa djece je 10,42 dok je *p*-vrijednost 0,015. Na razini značajnosti od 5% odbacujemo nultu hipotezu kako nema razlike u navedenim stavovima s obzirom na radno iskustvo. Na temelju podataka za uzorak možemo reći kako ispitanici odgajatelji s manje od pet godina radnog staža imaju najpozitivniji stav. Statistički test za drugu varijablu koja ispituje odgajatelja je li odgojno-obrazovni rad treba razvijati na osnovi naučenog tijekom studija nije statistički značajna, pa rezultate ne komentiramo.

Nadalje ispituje li statistički značajne razlike među odgajateljima u stavovima vezanima za odgojno-obrazovni rad s obzirom na stručnu spremu. Ponovno koristimo *Kruskal-Wallis* test te je nulta hipoteza kako nema razlike u stavovima s obzirom na razinu stručne spreme.

Vrijednost testne statistike za test s varijablom koja ispituje odgajatelja je li odgojno-obrazovni rad treba razvijati na osnovi naučenog tijekom studija je 13,88 dok je *p*- vrijednost 0,001. Na razini značajnosti od 5% odbacujemo nultu hipotezu kako nema razlike u navedenim stavovima s obzirom na stručnu spremu. Na temelju podataka za uzorak možemo reći kako ispitanici odgajatelji s visokom stručnom spremom imaju najpozitivniji stav. Statistički test za drugu varijablu koja ispituje odgajatelja je li odgojno- obrazovni rad treba razvijati na osnovi osobnih iskustava, potreba i interesa djece nije statistički značajan, pa rezultate ne komentiramo.

IMPLICITNA PEDAGOGIJA ODGAJATELJA- RJEŠAVANJE PROBLEMA

Posljednji set pitanja ispitivao je implicitne pedagogije o procesu rješavanja problema. Prvo uključena pitanje ispitivalo je implicitnu pedagogiju ispitanika odgajatelja za tvrdnju kako je uloga odgajatelja voditi dijete u proces samostalnog rješavanja problema.

Najveći postotak ispitanika, njih 278 (86,1%), slaže se kako je uloga odgajatelja voditi dijete u proces samostalnog rješavanja problema, njih 43 (13,3%) se s tim djelomično slaže, dok se 2 ispitanika odgajatelja (0,6%) ne slaže s tom tvrdnjom.

Posljednje pitanje također je ispitivalo implicitnu pedagogiju o procesu rješavanja problema. Sada je pitanje ispitivalo implicitnu pedagogiju ispitanika odgajatelja za tvrdnju kako je uloga odgajatelja uvijek ponuditi djetetu pomoć u rješavanju problema. Najveći postotak ispitanika, njih 167 (51,7%), djelomično se slaže kako je uloga odgajatelja uvijek ponuditi djetetu pomoć u rješavanju problema, njih 79 (24,5%) se s tim ne slaže, dok je 77 ispitanika odgajatelja (23,8%) slaže s tom tvrdnjom. U skladu sa daljnjim zadaćama istraživanja ispitali smo postoje li statistički značajne razlike među odgajateljima u implicitnoj pedagogiji o njihovoj ulozi u djetetovom procesu rješavanja problema s obzirom na radno iskustvo. S obzirom na tip varijable i moguće vrijednosti koje može poprimiti, takve razlike smo testirali odgovarajućim neparametrijskim testom za testiranje razlika. Nulta hipoteza korištenog *Kruskal-Wallis* testa je kako nema razlike u stavovima odgajatelja s obzirom na razinu radnog iskustva. Statistički testovi nisu značajni, pa rezultate ne komentiramo. Nadalje ispitujemo postoje li statistički značajne razlike među odgajateljima u njihovoj ulozi u djetetovom procesu rješavanja problema s obzirom na stručnu spremu. Ponovno koristimo *Kruskal-Wallis* test te je nulta hipoteza kako nema razlike u stavovima odgajatelja s obzirom na razinu stručne spreme.

ZAKLJUČAK

Implicitna pedagogija, koju možemo promatrati kao jedan poseban pristup unutar same pedagogije, temelji se na subjektivnim uvjerenjima, stavovima i vrijednostima koji se nalaze unutar pojedinca i u koje on vjeruje, te se njima vodi kroz život. Navedene vrijednosti čovjek usvaja kroz život, one su određene različitim uvjetima, ali su izrazito važne u razumijevanju postupaka drugih ljudi. Naime, na temelju vlastitih vrijednosti, stavova i uvjerenja, čovjek vrednuje druge osobe oko sebe, te formira svoje mišljenje i ponašanje prema njima.

Ovim istraživanjem dolazimo do zaključka kako se ne može povući jasna granica između postojanja isključivo progresivnih ili tradicionalnih ideja u odgajateljevom odgojno-obrazovnom radu s djecom i odnosu s roditeljima. Progresivne ideje se naročito ističu kod pitanja koje se odnosi na ulogu odgajatelja. Stoga, ne možemo jasno tvrditi kako su odgajatelji bez obzira na radno mjesto, iskustvo, i stupanj obrazovanja, više priklonjeni progresivnom ili tradicionalnom načinu rada.

LITERATURA

1. Babić, N., Irević, S. i Krstović, J. (1997). *VRIJEDNOSNI SUSTAV ODRASLIH, ODGOJNA PRAKSA I RAZVOJNI UČINCI*. Društvena istraživanja, 6 (4-5 (30-31)), 551-575. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/31663> (pristupljeno 28.7.2020.)
2. Babić, N., (2014.) *Suvremeno djetinjstvo: teorijski pristupi, prakse i istraživanja*. Osijek: Filozofski fakultet
3. Bašić, S. (2011) (Nova) slika djeteta u pedagogiji djetinjstva. U: Maleš, D. (ur.) *Nove paradigme ranog odgoja*. Zagreb, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za pedagogiju, str. 19-37.
4. Bruner, Jerome (2000), *Kultura obrazovanja*, Zagreb: Educa
5. Dow, W. (2007). *Implicit theories & pedagogy* U: Barlex, D. (2007). *Design & Technology: For the Next Generation : a Collection of Provocative Pieces, Written by Experts in Their Field, to Stimulate Reflection and Curriculum Innovation*. Velika Britanija: Cliffeo Limited. 253- 265
6. Emmerich, N. (2015). *Bourdieu's collective enterprise of inculcation: The moral socialisation and ethical enculturation of medical students*. British Journal of Sociology of Education, 36(7), 1054-1072
7. Fulgosi-Masnjak, R. i Dalić-Pavelić, S. (2001). *Neke metrijske karakteristike upitnika za mjerenje stavova učenika bez teškoća u razvoju prema učenicima s posebnim potrebama*. Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja, 37 (2), 219- 228. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/17635>
8. Fyffe, L., Hay, I., Palmer, G. (2004.), *Issues and Concerns in Children's Value Education*. U: B. Bartlett, F. Bryer, D. Roebuck, Q. Nathan (ur.), *Educating: Weaving Research into Practice: Volume 2*, Griffith University, School of Cognition, Language and Special Education, <http://search.informit.com.au> (1. 5. 2008.).

9. Hooper, C., Zbar, V., Brown, D., Bereznicki, B. (ur.) (2003.), *Values education study: Literature review*. Values education study - Final report, str. 168-212. Curriculum Corporation, Melbourne.
10. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristupljeno 20. 8. 2020. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=63540>>.
11. Kovačević, S. (2007). *STRUKTURA PROGRESIVISTIČKE PEDAGOGIJE UČITELJA OSNOVNE ŠKOLE*. Doktorska disertacija. Rijeka: Filozofski fakultet.
12. Kovačević, S., Mušanović, L. (2013). *Od Transmisije do majeutike-modeli nastave*. Rijeka: Hrvatsko futurološko društvo
13. Lander, V. (2012), *Ethics, values and social diversity*. U: Knowles, G., Lander, V. (ur.) *Thinking Through Ethics and Values in Primary Education*. London: Sage Publications Ltd, 26 – 43
14. Miljak, A. (2009). *Življenje djece u vrtiću: Novi pristupi u shvaćanju, istraživanju i organiziranju odgojno-obrazovnog procesa u dječjim vrtićima*. Zagreb : SM Naklada.
15. Mijatović, A. (1999), *Osnove suvremene pedagogije*. Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor
16. Mušanović, M. (2001), *Odgojno-obrazovne filozofije učitelja i akcijska istraživanja*. U: Teorijsko-metodološka utemeljenost pedagoških istraživanja. Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci, str. 133 – 143
17. Pavičić Vukičević, J. (2013). *Uloga implicitne teorije nastavnika u skrivenom kurikulumu suvremene škole*. Pedagogijska istraživanja, 10 (1), 119-131. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/126478> (pristupljeno 27.srpnja 2018.)
18. Petz, B. (sur.), (1992). *Psihologijski rječnik*. Zagreb: Prosvjeta
19. Rakić, V. i Vukušić, S. (2010). *Odgoj i obrazovanje za vrijednosti*. Društvena istraživanja, 19 (4-5 (108-109)), 771-795. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/60114> (pristupljeno 10.kolovoza 2020.)
20. Slunjski, E. (2003). *Devet lica jednog odgajatelja/roditelja*. Zagreb : Mali profesor.
21. Slunjski, E. (2011) *Kurikulum ranog odgoja*. Zagreb: Školska knjiga, d.d.
22. Sunko, E. (2008). *Utjecaj provedbe programa za roditelje na njihove stavove o odgoju*. Odgojne znanosti, 10 (2-16), 383-401. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/29579> (pristupljeno 12.kolovoza 2020.)
23. Tatalović Vorkapić, S. i Puljić, I. (2013). *Importance of students' personality traits for their future work with preschool children*. Metodčki obzori, 8, 2 (18), 34-46. Preuzeto s <https://doi.org/10.32728/mo>.
24. Vican, D. (2006). *Odgoj i obrazovanje u Hrvatskoj u kontekstu europskih vrijednosti*. Pedagogijska istraživanja, 3 (1), 9-19. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/139310> (12.8.2020).

Implicit educator pedagogies

Abstract: *The implicit pedagogy is based on the basis of personal experience, the system of values, beliefs and attitudes in which an individual believes deeply, and in relation to a child it is a value system on the child's character, abilities, needs, and appropriate educational procedures. Implicit theories, which are thought to occur in the early stages of life, are different from scientific theories because they contain values that are found in the kindergarten collective and the classroom, not in the official curriculum as science-based theory. The implicit teachers' theory represents a complex set of knowledge, attitudes, skills, family life, and institutional education levels of pre-school education through to university education and educational practices. There are traditional (teacher has a dominant and student has a passive role) and well organized classes (democratic environment and emphasis on activities students). Implicit pedagogy is based on personal experiences, value systems, beliefs and attitudes in which the individual deeply believes, and in relation to the child it represents a value system about the child's character, his abilities, needs, and appropriate educational procedures. Implicit theories, which are thought to emerge in the early stages of life, differ from scientific theories because they contain values found in the educational collective and educational group rather than in the official curriculum as scientifically based theories. The aim of this paper was to examine the attitudes of educators about different claims related to their work itself. Questions included claims about the purpose of preschool education, the development of educational work, curriculum construction, contact with a parent, learning children from other children and through planned activities, helping to solve problems and problem situations. The conclusions we reached based on the data and statistical testing revealed a currently unexplored structure within the educational attitude and their implicit pedagogy according to the above statements, and provided inspiration and foundations for further research on this topic.*

Key words: *history, pedagogy, implicit theory, curriculum, hidden curriculum*